

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

OSOBY A JEJICH PRÁVNÍ POSTAVENÍ V EVROPSKÉM KONTEXTU

© ZDEŇKA KRÁLÍČKOVÁ, 2011

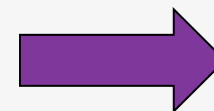
SOUKROMÉ PRÁVO

- ÚČEL: ZALOŽENÍ, UDRŽENÍ A OCHRANA ROVNOVÁHY V SOUKROMOPRÁVNÍCH POMĚRECH
- SEBEREALIZACE A ÚPLNÁ EMANCIPACE ČLOVĚKA
- PŘIROZENOPRÁVNÍ KONCEPCE
 - > ČLOVĚK JE SVOBODEN ...
 - Preamble Ústavy
 - čl. 2/4 Ústavy
 - čl. 2/3 Listiny základních práv a svobod
 - každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen k tomu, co zákon neukládá > autonomie vůle
- STÁT PŘIROZENÁ PRÁVA ČLOVĚKA UZNÁVÁ A CHRÁNÍ
- LIDÉ JSOU SI ROVNI
 - § 2/2 Občanského zákoníku
 - nikdo nemůže jednostranně ukládat povinnosti
 - nemo index in causa sua

SYSTÉM PRÁVA SOUKROMÉHO

- **OBECNÉ SOUKROMÉ PRÁVO**
 - OBECNÁ ČÁST (zásady, právní skutečnosti)
 - STATUSOVÁ PRÁVA (lidé, právnické osoby)
 - OSOBNOSTNÍ PRÁVA (ochrana osobnosti)
 - RODINNÉ PRÁVO
 - STATUSOVÉ
 - OSTATNÍ
 - MANŽELSKÉ
 - OSOBNÍ
 - MAJETKOVÉ
 - RODINNÉ PRÁVO V UŽŠÍM SMYSLU
 - RODIČE A DĚTI
 - NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE
 - OPATROVNICTVÍ
 - PORUČNICTVÍ
- **MAJETKOVÉ**
 - ABSOLUTNÍ
 - VĚCNÁ PRÁVA
 - VLASTNICKÉ PRÁVO
 - individuální
 - spoluvlastnictví
 - DRŽBA
 - VĚCNÁ PRÁVA K VĚCI CIZÍ
 - věcná břemena
 - zástavní a podzástavní právo
 - právo zadržovací
 - PRÁVO DĚDICKÉ
 - RELATIVNÍ
 - SMLUVNÍ
 - MIMOSMLUVNÍ (DELIKTNÍ)
- PRÁVO DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

- **ZVLÁŠTNÍ SOUKROMÁ PRÁVA**
 - OBCHODNÍ
 - PRACOVNÍ
 - CENNÝCH PAPÍRŮ
- +
- MEZINÁRODNÍ PRÁVO SOUKROMÉ

LITERATURA

- *Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J.:* Občanské právo hmotné. 4. vyd., Praha: Aspi, 2005.
- *Fiala, J., Hurdík, J., Jeřábková, L., Ronovská, K.:* Občanské právo hmotné. Brno: MU, 2004.
- *Hrušáková, M., Králíčková, Z.:* České rodinné právo. 3. vyd. Brno: MU, 2006.
- *Hrušáková, M. a kol.:* Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009.
- PowerPoint prezentace: IS MUNI: elportál
 - České rodinné právo
 - Občanské právo

PRAMENY

■ VNITROSTÁTNÍ

- LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD (č. 2/1993 Sb.)
- OZ (z. č. 40/1964 Sb.)
- ZOR (z. č. 94/1963 Sb.)
- ZRP (z. č. 115/2006 Sb.)
- ZSPOD (z. č. 359/1999 Sb.)
- OSŘ (z. č. 99/1963 Sb.)
- ZPMS (z. č. 97/1963 Sb.)

normy dispozitivní, normy kogentní

■ MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY

- ÚMLUVA O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÍCH SVOBOD (č. 209/1992 Sb., čl. 8)
- ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE (č. 104/1991 Sb.)
- ÚMLUVA O OCHRANĚ DĚTÍ A SPOLUPRÁCI PŘI MEZIN.OSVOJENÍ (č. 43/2000 Sb. m. s.)
- EVROPSKÁ ÚMLUVA O OSVOJENÍ DĚTÍ (č. 132/2000 Sb. m. s.)
- EVROPSKÁ ÚMLUVA O VÝKONU PRÁV DĚTÍ (č. 54/2001 Sb. m. s.)
- EVROPSKÁ ÚMLUVA O STYKU S DĚTMI (č. 91/2005 Sb. m. s.)
- EVROPSKÁ DOHODA O OCHRANĚ ZVÍŘAT V ZÁJMOVÉM CHOVU (č. 19/2000 Sb. m. s.)

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

LIDÉ ČILI FYZICKÉ OSOBY

PRÁVNÍ SUBJEKTIVITA

Čl. 5 Listiny základních práv a svobod

Každý je způsobilý mí práva.

§ 7 OZ

(1) Způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti vzniká narozením. Tuto způsobilost má i počaté dítě, narodí-li se živé.

(Pozn: NASCITURUS - PODMÍNĚNÁ SUBJEKTIVITA)

(2) Smrtí tato způsobilost zanikne. Jestliže smrt nelze prokázat předepsaným způsobem, soud fyzickou osobu prohlásí za mrtvou, zjistí-li její smrt jinak. Za mrtvou soud prohlásí také nezvěstnou fyzickou osobu, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem usoudit, že již nežije.

(Pozn.: NELZE PROHLÁSIT ZA NEZVĚSTNÉHO)

PŘÍKLAD Č. 1

Pan Novák zemřel na následky autonehody.

Jeho manželka/snoubenka byla v době úmrtí těhotná.

Posud'te, zda patří nenarozené dítě/novorozeneec do okruhu zákonných/závětních dědiců.

PLNÁ ZPŮSOBILOST K PRÁVNÍM ÚKONŮM (SVÉPRÁVNOST)

§ 8 OZ

(1) Způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti (způsobilost k právním úkonům) vzniká v plném rozsahu zletilostí.

(2) Zletilosti se nabývá *dovršením osmnáctého roku*. Před dosažením tohoto věku se zletilosti nabývá *jen uzavřením manželství*. Takto nabytá zletilost se neztrácí ani zánikem manželství ani prohlášením manželství za neplatné.

(Pozn.: Sňatečný věk - 18 let, resp. 16 let s povolením soudu)

ČÁSTEČNÁ ZPŮSOBILOST K PRÁVNÍM ÚKONŮM

§ 9 OZ

Nezletilí mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku.

(Pozn: Mají-li nezletilí způsobilost, jednají sami, nemají-li ji, jednají zákonní zástupci, tj. rodiče či poručník)

PŘÍKLAD Č.2

Osmiletý Adam si koupil od svého patnáctiletého kamaráda štěně jezevčíka. Za psa zaplatil částku 300,- Kč ze svých úspor získaných od prarodičů a dovedl ho domů.

Matka nezletilého s koupí nesouhlasila. Otec nejdříve také ne, avšak ráno, když měl psa zavést zpět, změnil názor.

Posud'te, zda je kupní smlouva, kterou nezletilí uzavřeli, platná.

Pokud dospějete k závěru, že nikoli, co by měly děti jako strany smlouvy, resp. jejich zákonní zástupci učinit:

- kdyby měl pes zůstat v rodině osmiletého Adama Beránka,
- kdyby měl být vrácen.

EVROPSKÁ DOHODA O OCHRANĚ ZVÍŘAT V ZÁJMOVÉM CHOVU (č. 19/2000 Sb. m. s.)

Čl.6

Věkový limit pro získání zvířete

Žádné zvíře v zájmových chovech nesmí být prodáno osobám mladším **16 let** bez vyjádřeného souhlasu jejich rodičů nebo jiných osob, majících rodičovskou odpovědnost.

Pozn.:

Česká republika učinila na základě ustanovení článku 21 odst. 1 Dohody následující výhradu obsaženou v listině o schválení:

*a) k článku 6, že za nejnižší věk osob, jimž může být prodáno zvíře v zájmovém chovu bez vyjádřeného souhlasu jejich rodičů nebo osob majících rodičovskou odpovědnost, bude v České republice považován věk **patnáct let**;*

SOUDNÍ ZÁSAHY DO ZPŮSOBILOSTI

§ 10 OZ

(1) Jestliže fyzická osoba pro duševní poruchu, která není jen přechodná, není vůbec schopna činit právní úkony, soud ji způsobilosti k právním úkonům **zbaví**.

(2) Jestliže fyzická osoba pro duševní poruchu, která není jen přechodná, anebo pro nadměrné požívání alkoholických nápojů nebo omamných prostředků či jedů je schopna činit jen některé právní úkony, soud její způsobilost k právním úkonům **omezí a rozsah omezení v rozhodnutí určí**.

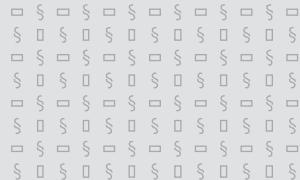
(3) Soud zbavení nebo omezení způsobilosti změní nebo zruší, změní-li se nebo odpadnou-li důvody, které k nim vedly.

PŘÍKLAD Č. 3

V průběhu dědického řízení vyšlo najevo, že zemřelá teta za svého života prodala za symbolickou cenu nemovitost, ve které bydlela, a to cizí osobě, která o ni ve stáří pečovala. Příbuzní měli za to, že zemřelá, ačkoli nikdy nebyla omezena ani zbavena ve způsobilosti k právním úkonům a nikdy nebyla dlouhodobě hospitalizována, léta trpěla duševní poruchou.

Uved'te, zda je možné až po smrti této osoby “zvrátit” účinky kupní smlouvy.

ABSOLUTNÍ NEPLATNOST

§ 38 OZ

(1) Neplatný je právní úkon, pokud ten, kdo jej učinil, nemá způsobilost k právním úkonům.

(2) Rovněž je neplatný právní úkon osoby jednající v duševní poruše, která ji činí k tomuto právnímu úkonu neschopnou.

(Pozn.: ex lege, ex offio, ex tunc - absolutní neplatnost)

ZPŮSOBILOST K ZAVINĚNÝM PROTIPRÁVNÍM ÚKONŮM (DELIKTNÍ)

Odpovědnost za škodu způsobenou těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání

§ 422 OZ

(1) Nezletilý nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, odpovídá za škodu jím způsobenou, je-li schopen ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; společně a nerozdílně s ním odpovídá, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled. Není-li ten, kdo způsobí škodu, pro nezletilost nebo pro duševní poruchu schopen ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, odpovídá za škodu ten, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled.

(2) Kdo je povinen vykonávat dohled, zproští se odpovědnosti, jestliže prokáže, že náležitý dohled nezanedbal.

(3) Vykonává-li dohled organizace, její pracovníci dohledem pověřeni sami za škodu takto vzniklou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovních předpisů není tím dotčena.

§ 423 OZ

Kdo se uvede vlastní vinou do takového stavu, že není schopen ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, je povinen nahradit škodu v tomto stavu způsobenou; společně a nerozdílně s ním odpovídají ti, kteří jej do tohoto stavu úmyslně přivedli.

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

PŘÍBUZENSTVÍ OSOBY BLÍZKÉ DOMÁCNOST

PŘÍBUZENSTVÍ

§ 117

Stupeň příbuzenství dvou osob se určuje podle počtu zrození, jimiž v řadě přímé pochází jedna od druhé a v řadě pobočné obě od nejbližšího společného předka.

OSOBY BLÍZKÉ

§ 116 OZ

Osobou blízkou je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel, partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní.

DOMÁCNOST

§ 115 OZ

Domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.